

DĀRZA SKOLA

Nīdējam NEZĀLES!

Pa kādai nezālei noteikti gadās arī ģaklas saimnieces dārzā. Bet ko darīt, ja ik gadu jāmetas sīvā cīņā, turklāt – gandrīz bez rezultātiem? Kā uzvarēt deviņas populārākās mūsu dārzu draiskules?

KONSULTĒ
ANITRA LESTLANDE,
VAAD Integrētās augu
aizsardzības daļas
vadītāja

SĪKZIEDU SĪKĢALVĪTE

Tā dārzos parādās vasaras vidū, kad augi ir jau krietni paaugušies. Sīkģalvīte jāravē, kamēr tā vēl ir maza. Ja to neizdara, labā, bagātīgā augsnē sīkģalvītei veidojas pamatīgs sakņu kamols, un tad, to ravējot, līdz izraujas arī kultūraugi.

KO DARĪT?

Tiklīdz sīkziedu sīkģalvīte parādās, jācenšas to izravēt. Labvēlīgos apstākļos nezāle aug ļoti strauji – viens brīdis, un tā jau ir līdz ceļiem. Nezālei nekādā ziņā nedrīkst ļaut uzziedēt un izveidot sēklas. Herbicīdus tās iznīcināšanai izmantot nevajadzētu.

GĀRSA

Gārša ir daudzgadīgā nezāle, un tai patīk, ja to neaiztiek. Gārša labprāt ieaug krūmos, ziemciešu dobēs un citviet, kur aug daudzgadīgi stādījumi.

KO DARĪT?

Nedrīkst ļaut tai uzziedēt un nogatavināt sēklas! Gāršu var uzvarēt, regulāri rušinot un izlasot saknes. Herbicīdi galā netiks, vien uz laiku nedaudz samazinās gāršas augšanu. Ideāla metode cīņā ar gāršu un arī citām daudzgadīgajām nezālēm: uz diviem gadiem pārklāt augsni ar melno plēvi. Lai lietderīgi izmantotu plātību, plēvē var izveidot caurumus un iestādīt ķirbjus.

USNE

Tā ir daudzgadīga nezāle ar kuplu lapu rozeti un garu sakni. Usne var augt jebkur.

KO DARĪT?

Noraujot tikai lapu rozeti, pie usnes sakņu kakla paliek snaudošie pumpuri, no kuriem tā var ataugt, tāpēc usnes sakne ar asu priekšmetu jāpārdur vismaz 5–10 cm dziļumā. Izduršana usni novājinās, un ar laiku tā iznīks. Taču, ja kādā dārzā stūrī usnes nav iznīcinātas un tām ir izveidojušās sēklas, cīņa būs nebeidzama. Herbicīds ar glifosātu pēc vienas reizes izmantošanas usnes pilnībā neiznīcina, nepieciešama atkārtota apstrāde.

ZANDA LIELBĀRDE. Foto – Shutterstock un no personiskā arhīva

VĀRPATA

Vārpata ir daudzgadīgā nezāle ar pamatīgu sakņu sistēmu, un tā mēdz ieaugt starp krūmiem, daudzgadīgajām puķēm, ilggadīgu dekoratīvo krāšņumaugu stādījumiem.

KO DARĪT?

Vārpata regulāri jāravē: līdzko tā izdzen asņus, jānoplēš zaļās lapas, kas baro auga saknes – ja lapu nebūs, saknes ar laiku novārdzināsies. Cīņai ar vārpātu un arī citām nezālēm var izmantot mizu mulču, kas jāuzklāj vismaz 7 cm biezā slānī – vispirms 5 cm smalkās frakcijas mulču, tad – 2 cm dekoratīvo rupjās frakcijas mulču.

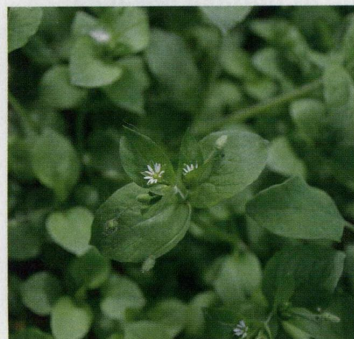
Var izmantot arī vispārējās iedarbības herbicīdus, kas satur darbīgo vielu glifosātu. Tas gan jāizmanto pirms stādījumu ierīkošanas, jo šis herbicīds iznīdē visus augus, nešķirojot – nezāle vai kultūraugs.

VIRZA

Virza ir viengadīga nezāle, kam patīk labas, treknas augsnes, tādēļ visbiežāk virza sastopama siltumnīcās, kur augsne ir gaļa no gada uzlabota līdz teju vai substrāta līmenim. Secinājums – zināmā mērā šī nezāle ir augsnes kvalitātes rādītājs.

KO DARĪT?

Ravēt un nekādā ziņā neļaut virzai nogatavināt sēklas, jo to ir ļoti, ļoti daudz.

KOSA

Šīs nezāles saknes stiepjas zemē pat vairāku metru dziļumā.

Pastāv mīts, ka daudzgadīgā kosa mīt tikai skābā augsnē, tātad – augsni vajag kalpot. Taču gluži tā tas nav. Kosa aug arī sārmainā un neitrālā augsnē, ja vien tā ir mitra un sablīveta.

KO DARĪT?

Ja vietā, kur kosa aug, ir pastāvīgs mitrums, jādomā par augsnes drenāžu vai grāvja izrakšanu liekā mitruma novadīšanai. Zeme jāirdina, taču nepietiks ar augsnes uzrakšanu vienas lāpsta dziļumā. Ja augsne ir mālaina, to vajag ielabot ar kūdras un/vai granti vismaz divu lāpstu dziļumā. Ķīmiskie ierobežošanas līdzekļi pret kosu nav pieejami.

PARASTĀ GAIJSĀRE

Šī ir vēl viena vasaras vidus nezāle, kas cenšas iekarot vietu starp populārākajām nezālēm. Gaijsāre izplatās ar sēklām. Ja to laikus neizravē, nezāle sacero un veido pamatīgu bārksakņu sistēmu. Tad to izravēt kļūst grūtāk, jo kuplā lapu rozete mēdz notrūkt pie sakņu kakla, no kura snaudošajiem pumpuriem tā veiksmīgi ataug.

KO DARĪT?

Sākt ravēt, kad parādās pirmie dīgsti, neļaut uzziedēt un nogatavināt sēklas, kuru vienam augam var būt pat līdz sešiem tūkstošiem.

BALANDA

Balanda ir viengadīga nezāle, kas parādās uzrušinātās platībās un gandrīz vienmēr tur, kur augsnē iestrādāti kūtsmēsli. Augs ir ārkārtīgi ražīgs, tāpēc nevajadzētu ļaut tam nogatavināt sēklas. Ierakts dziļāk zemē, sēklas var gulēt un gaidīt labvēlīgu apstākļu pat desmitiem gadu.

KO DARĪT?

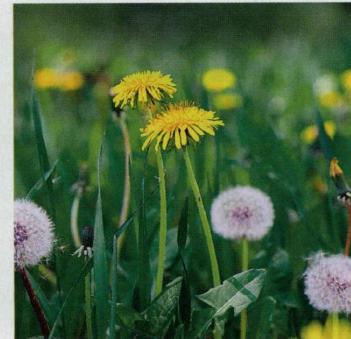
Balanda ir viegli ravējama – izraujas ar visu sakni –, tādēļ nav vērts meklēt kādu labāku metodi. Turklāt, kad balanda vēl nav pāraugusi, tā ir ļoti garda salātos. Izmantot ķīmiju balandas iznīcināšanai nevajag, jo tā aug galvenokārt tur, kur viengadīgie kultūraugi, tostarp – dārzeņi.

PIENENE

Ar daudzgadīgo pieneni ir grūti tikt galā tādēļ, ka sēklām ir līdzpūkas un tās spēj aizlidot ļoti tālu. Ja kopta dārza tuvumā ir plavas vai zālāji, kuros pienenēm ļauj noziedēt, sēklas būs klāt kā liks.

KO DARĪT?

Pienenēm ir mīkstsakne, ko var labi iznīdēt ar izdurdzāni. Galvenais: sakne jāizdurdz dažus centimetrus zem augsnes. No palikušās saknes pienene neataug un arī uz sāniem dzinumus nedod. Pienenes mēģināt iznīdēt ar herbicīdiem nav prātīgi.

Ko iesākt ar izravētām nezālēm?

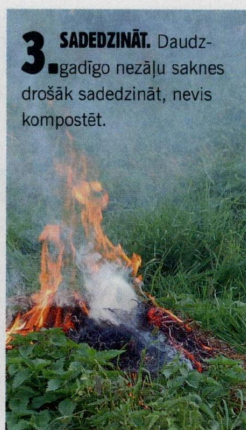
1. KOMPOSTĒT. Nezāles var kompostēt, bet vēlams bez nobriedušām sēklām. Jākompostē būtu pareizi – kastē –, lai veidojas augsta temperatūra un aiziet bojā arī nezāļu sēklas. Divas reizes gadā kasti vajadzētu pārrakt, nodrošinot labvēlīgus apstākļus mikroorganismiem, kas visu kastes saturu pārveido

2. APRAKT. Viengadīgās nezāles, kas nav noziedējušas, var ierakt zemē starp dobēm – arī tas būs minikomposts. Bet daudzgadīgajām nezālēm šī metode nederēs, jo tās attīstās ne tikai no sēklām, bet arī no saknēm.

3. SADEZINĀT. Daudzgadīgo nezāļu saknes drošāk sadedzināt, nevis kompostēt.

Aktuālais jautājums

Vai Roundup gels ir brīnumlīdzeklis?

Roundup gels ir lietošanai gatavs produkts ar aplikatoru, kuru var uzsmērēt uz nezāles lapām (līdzīgi kā dezodoranta rullīti) – šķidrums caur lapām nokļūst auga saknē un to iznīcina. Gelu atļauts izmantot atsevišķu nezāļu iznīcināšanai, taču **ne ēdamo** kultūraugu platībās. Tas noderēs puķu dobē, arī nezāļu apstrādei starp celiņa betona plāksnēm. Jāņem vērā, ka Roundup gels tomēr nav panaceja, kas atrisinās visas nezāļu radītās problēmas, turklāt apstrādāt nezāles vienlaicīgi platībā ar šo līdzekli būs dārgi un laikietilpīgi.

Nem vērā!

●Daudzgadīgās nezāles prātīgāk būtu iznīdēt vēl pirms stādījumu ierīkošanas. Tas noteikti attiecas uz vietām, kur plānots stādīt daudzgadīgus augus. Ir trīs metodes, izvēlies piemērotāko:

- 1) izrakt un ar rokām izlasīt nezāļu saknes;
- 2) pārklāt nezāļaino zemes gabalu ar melnu plēvi un atstāt to uz pāris gadiem;
- 3) apstrādāt augsni ar herbicīdiem.

●No dārza kop-

šanas tehnoloģijas

ir atkarīgs tas, kādas nezāles iemājo tavā dārzā. Svarīgi, cik bieži un kā rušīnēs pa dobēm un vai mēslošanai izmanto kūtsmēslus, kas ienes dārzā daudz nezāļu sēklu.

●Centies izvairīties no ķīmijas izmantošanas piemājas dārzā. Pašu audzētajam – saknēm, dārzeniņiem un ogām – taču jābūt tīram un veselīgam!

Pieredze

Pagatavo nezāļu vircu

VIKTORIJA BERGMANE,
z/s Aizalksnas-2
saimniece

«Noteikti piekrītu tam, ka nezāles ir jāizravē, pirms tās izaug līdz sēklām. Ja nezāles uztver nevis kā kaitnieces, bet kā augus, kurus var lietderīgi izmantot, – motivācija ravēt uzreiz ir lielāka. No izravētajām nezālēm var pagatavot nezāļu vircu – izcilu mēslojumu augiem. Dara tā: 200 litru mucā saber nezāles un 3–5 litrus koka pelnu. Visu pārlej ar ūdeni, uzliek vāku un ļauj rūgt četras piecas dienas. Divas reizes dienā augšējo kārtu vajag iejaukt dziļāk. Virca ir gatava, kad tai ir biežputras konsistence un tumši zaļa krāsa. Jā, būs arī nelāga smaka. Nezāļu virca ir labs mēslojums gurķiem, sīpoliem, puķeņiem, lilijām, ērkšķogām, rabarberiem. Tā ļoti patiks tomātiem siltumnīcā. Vispirms katrs stāds jāaplaista ar pusspāini ūdens un tad – ar pašu sagatavoto mēslojumu. Astoniem tomātu stādiem pietiks ar vienu lejkannu vircas. Vēl viena metode pret nezālēm – zāles mulča. Svaigi plautu zālīti apmēram 15 cm slānī var likt ap ogulājiem, tomātiem. Kad tā saplok līdz 3–5 cm, un tas ir reizi nedēļā, lieku virsū svaigu zāli. Skujeniņiem arī šī metode patīk, īpaši, ja tos pirms zāles likšanas kārtīgi salaista. Kāds labums augiem? Pirmkārt – neaug nezāles, otrkārt – zemē saglabājas mitrums, treškārt – nepārkarst auga saknes. Vēl viens labums – zālei trūdot, veidojas tāda kā zāles pankūka. To paceļot, redzami gaiši pelējuma gredzeni. Lūk, tie barojas no milttrasas. Ja, piemēram, ar zāles mulču apliek ērkšķogu krūmus, kuros milttrasa mēdz iemitināties, tās tur vienkārši nebūs!»

ROLANDS DAMBIS,
arbūzu
audzētājs
Medzē

Nīdē ar pareizu augseku

«Manā saimniecībā lielākā problēma ir sīkziedu sīkgalvīte – uzvarēt to ir gandrīz neiespējami. Tā kā audzēju dārzenus, ar ķīmiju lauku apstrādāt nedrīkstu, turklāt sīkgalvīte, kā zināms, parādās vasaras vidū. Tad reālākais apkarotais veids ir ravēšana, ravēšana un atkal ravēšana. Vienīgais, ko vēl varu ieteikt, – mēģināt cīnīties, izmantojot augu seku. Piemēram, divus trīs gadus vietā, kur auga dārzeni un arī sīkziedu sīkgalvīte, sēt labību. Labības lauku parasti miglo – tas iznīcina sīkgalvīti. Savukārt rudenī, kad labība novākta, zemi uzar, un pēc pāris gadiem nezāļu iespēja pārmākt kultūraugus ir jau krietni samazināta.»